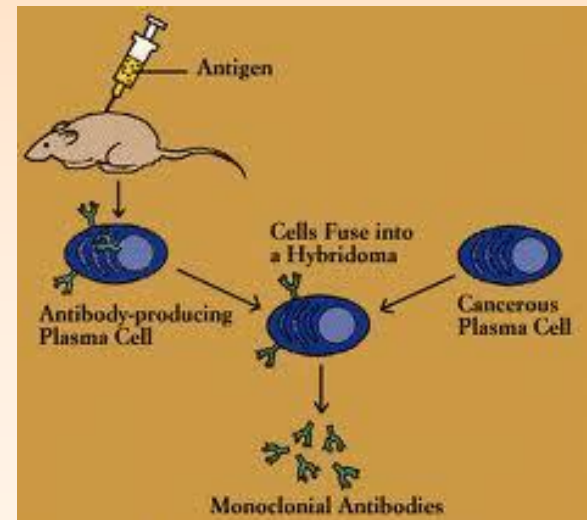
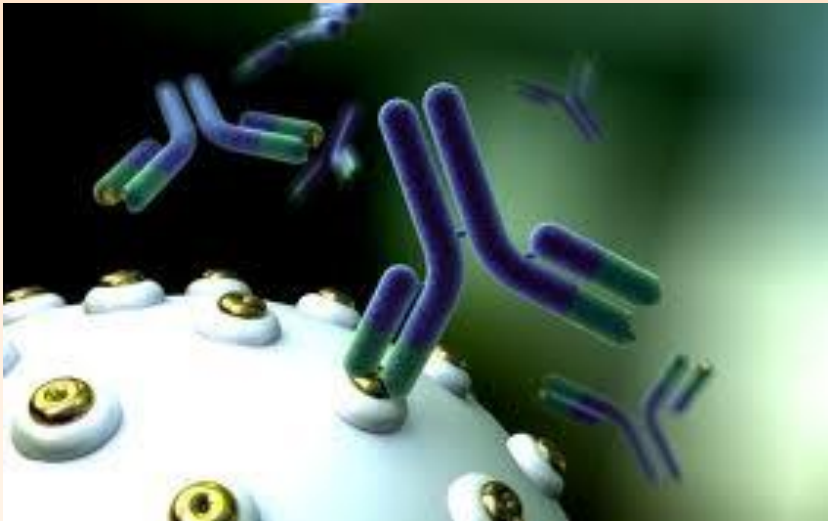

PŘÍPRAVA MONOKLONÁLNÍCH PROTILÁTEK

Antigenový determinant aktivuje jeden klon buněk

**Klon buněk: syntetizuje jeden druh
imunoglobulinových molekul
(stejný alotyp, idiotyp i podskupina)
(třída a podtřída se může měnit)**

Variabilní domény mají stejnou sekvenci AK

**Jednotlivec se setkává s mnoha antigeny,
vzniká mnoho klonů buněk produkujících imunoglobuliny
různé idiotypy
heterogenost imunoglobulinů**

Nekontrolované množení klonu plazmatických buněk,
které produkují imunoglobuliny:
přeměna plazmatické buňky na nádorovou
Výsledek: mnohopočetný myelom
                  Waldenströмова makroglobulinemie

**Klon plazmatických buněk s maligním růstem
produkuje jeden typ imunoglobulinů ve velkých množstvích.
(mají homogenní strukturu)
Lze je lehce izolovat (monoklonální Ig) a analyzovat primární
strukturu Ig.**

V minulosti monoklonové Ig patologické proteiny
paraproteiny.

Dnes

- ✓ nejedná se o patologické Ig
(struktura není změněna)
- ✓ normální produkty (porucha v regulaci) tvoří se
v nesmyslném množství.

Monoklonové imunoglobuliny vyvolávají
monoklonové gamapatie – onemocnění:

- benigní
- maligní (zhoubný) průběh

Monoklonové gamapatie:

- ✓ **mnohopočetný myelom**
- ✓ **Waldenströмова makroglobulinemie**
- ✓ **choroby z těžkých řetězců**

Mnohopočetný myelom

zhoubný nádorový růst plazmatických buněk v kostní dřeni s nadměrnou tvorbou IgG, IgA, IgD a IgE monoklonového typu

Myelomové imunoglobuliny tvoří:

- **celé molekuly**
- **lehké řetězce (Benceho-Jonesovy proteiny)**

Waldenströмова makroglobulinemie

je zhoubný růst lymfoidních buněk, které tvoří monoklonální IgM

Choroby s chybnými těžkými řetězci

- ✓ v krevním séru řetězce H,
- ✓ nejsou většinou úplné, chybí jim některá doména (nejčastěji variabilní).
- ✓ nejsou to produkty odbourávání Ig, syntetizuje je klon plazmocytů s maligním růstem
- ✓ γ , α , μ chybné řetězce

Myelomové imunoglobuliny u člověka i zvířat (myš, potkan, slepice)

Monoklonální protilátky **homogenní**
(chemické individuum).

Polyklonálních protilátky = **heterogenní** směs.

Při imunizaci zvířat antigenem vznikají
polyklonální protilátky:

- ✓ antigen má víc jak jednu determinantní skupinu
- ✓ směs protilátek
  - rozdílnou afinitu
  - různé biologické funkce
  - kvalita protilátek ve dvou různých laboratořích je různá

Spontální monoklonální protilátky

(příčina gamapatií)

nelze použít

antigen (přesněji epitop) není znám.

zájem o umělou přípravu monoklonálních protilátek

První pokusy přípravy monoklonálních protilátek

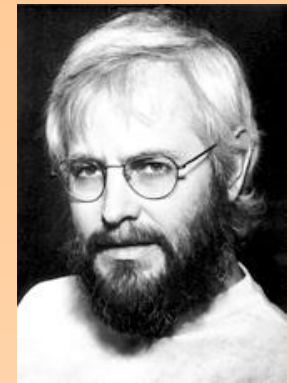
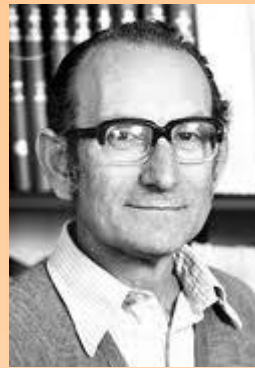
- ✓ **Antigen s jedním determinantem v mnoha kopiích.**
- ✓ **Kultivace velmi malých kousků sleziny z imunizovaných zvířat.**
Předpoklad:
zachytí se jen jeden klon buněk,
produkce požadované protilátky
malé výtěžky (buňky omezený růst, hynou).

Objev Köhlera a Milsteina 1975

(1984 Nobelova cena)

Základem: spojení - buněčná fúze

myelomových buněk kultivovaných *in vitro* se slezinovými **lymfocyty** z myši imunizovaných požadovaným antigenem.

Vznikají: hybridové buňky, tvořící **hybrid-myelom HYBRIDOM**

Hybridom má vlastnosti obou rodičovských buněk:

- ✓ Schopnost produkovat protilátky pro použitý antigen (slezinové buňky).
- ✓ Schopnost dělit se po neomezený počet generací (nesmrtelnost myelomových buněk).

Hybridomové buňky

- ✓ mohou se klonovat (jedna buňka se rozmnoží na mnoho identických buněk)
- ✓ klon produkuje velké množství stejných protilátek proti jednomu determinantu
- ✓ hybridomové kmeny se mohou uchovávat po neomezenou dobu ve zmrazeném stavu

Rozmnožování:

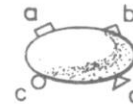
- ✓ *in vitro* (v tkáňové kultuře)
- ✓ *in vivo* (po injekci vhodného experimentálního zvířete)

Rozdíly mezi monoklonálními a polyklonálními protilátkami

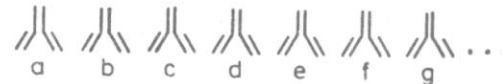
A

polyklonální Ab

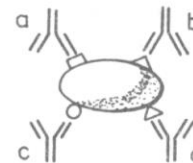
ANTIGÉN

SÉROVÉ
PROTILÁTKY

VYTVORENÝ
IMUNOKOMPLEX

B

ANTIGÉN

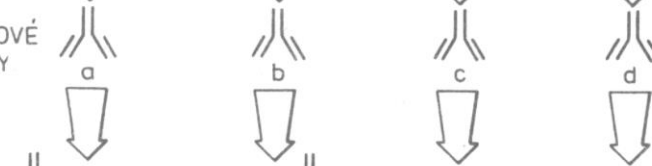

monoklonální Ab

SELEKTOVANÉ
(VYBRANÉ)
HYBRIDÓMY

MONOKLONOVÉ
PROTILÁTKY

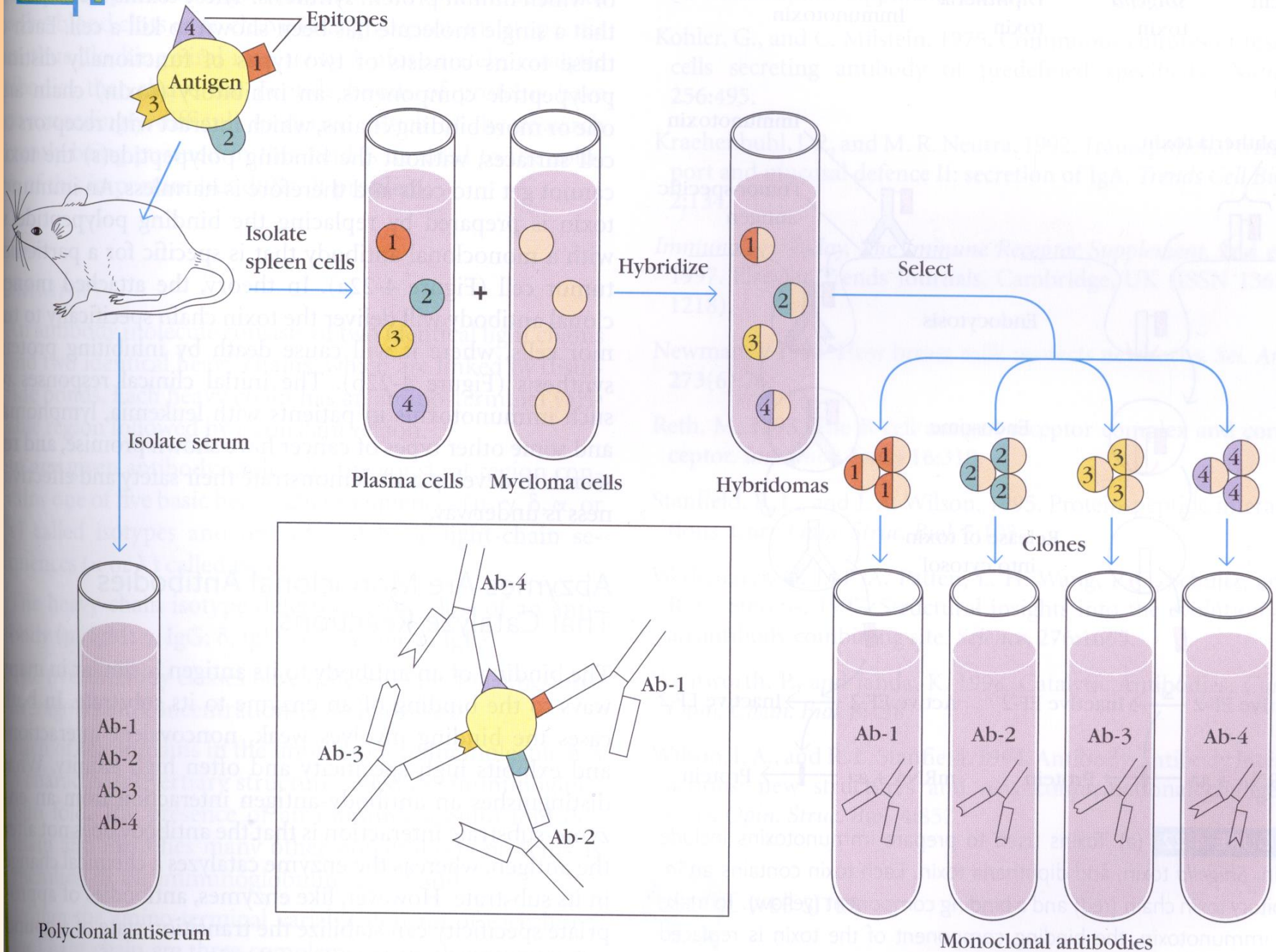

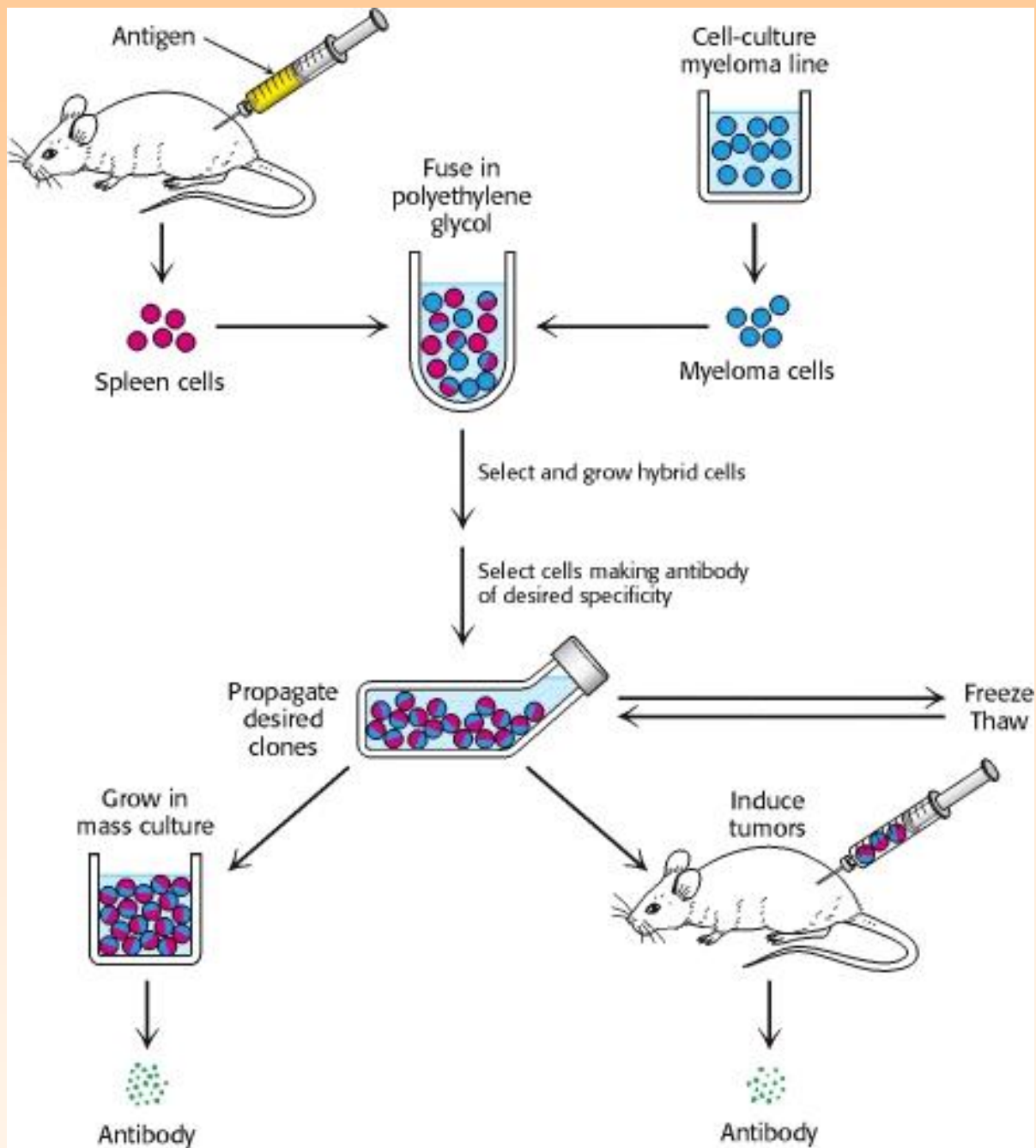
VYTVORENÝ
IMUNOKOM-
PLEX

HYBRIDIZING CONCEPTS

Postup při přípravě monoklonálních protilátek

- ✓ **Fúze slezinových buněk** z imunizovaného zvířete s **myelomovými buňkami** (nádorové buňky), pěstovanými v tkáňové kultuře.
- ✓ **Selekce** vzniklých **hybridomů** v HAT mediu (hypoxantin, aminopterin a thymin).
- ✓ Kultivační medium s hybridomy se rozpipetuje.
- ✓ Vyšetření kultivačního media na přítomnost protilátek (pozitivní kultury- část zamrazit a část znovu klonovat).
- ✓ Několikrát opakovat, pozitivní kultury se rozmnoží a část zůstane zamražená pro další použití.

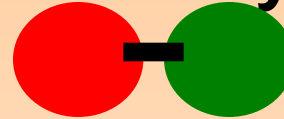
Požadavky na myelomovou linii

- ✓ **Schopnost trvalého růstu
(*in vitro* i *in vivo*).**
- ✓ **Nesmí produkovat vlastní myelomové protilátky.**

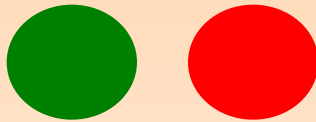

Po fúzi se v médiu nachází:

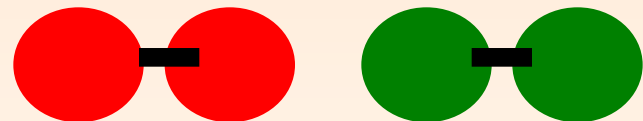
hybridom: myelomová buňka-lymfocyt

nespojené buňky

stejnými buňkami
lymfocyt-lymfocyt
myelomová buňka - myelomová buňka

myelomová buňka

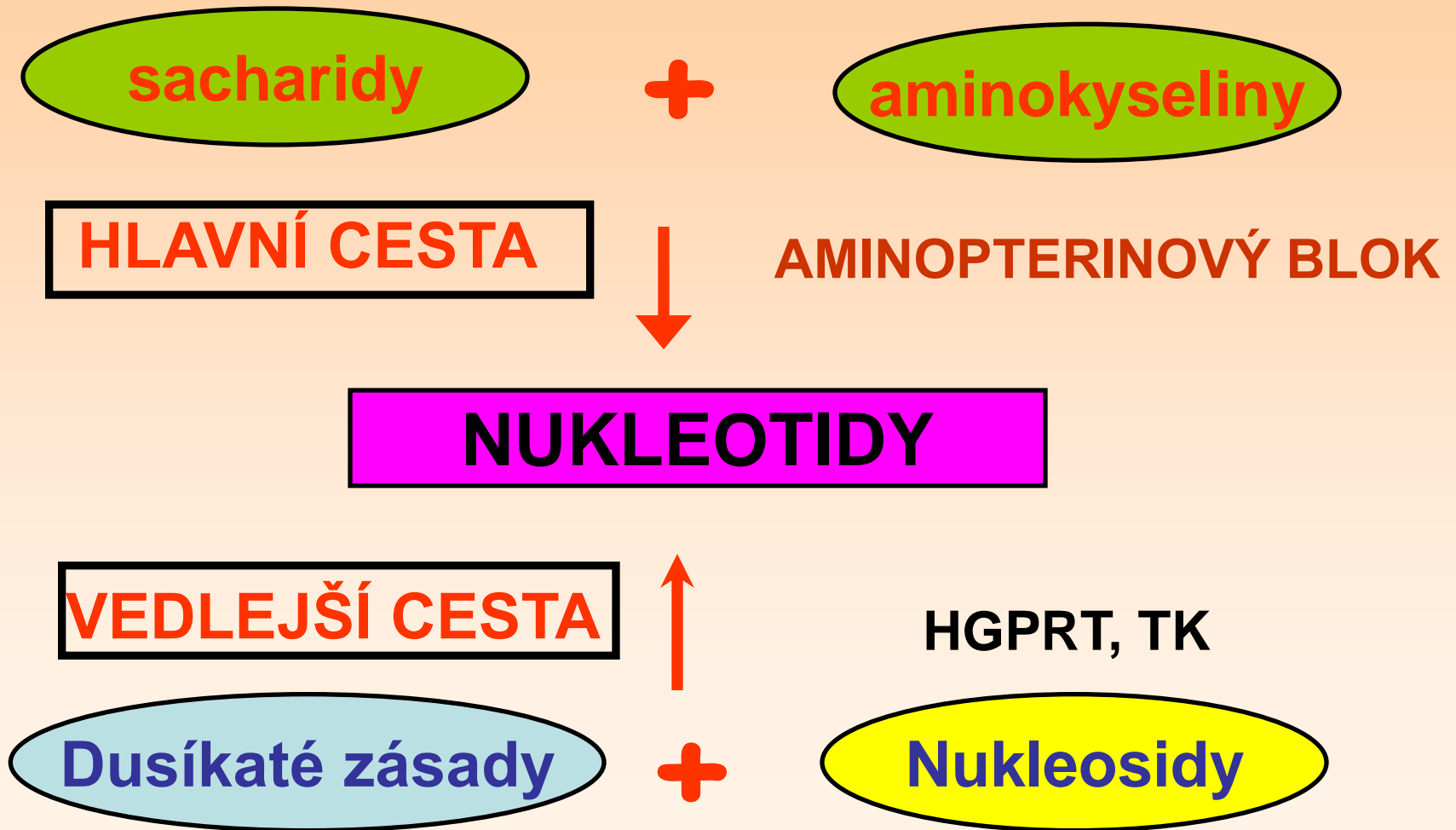
lymfocyt

Metoda založená na enzymových defektech: (chybění důležitých enzymů)

- ✓ V buňkách kultivovaných *in vitro* lze navodit určité enzymové defekty.
- ✓ Buňky se enzymovými defekty nejsou schopné růst v médiích, které obsahují selekční komponenty.
- ✓ Hybridní buňky mohou nepřítomnost potřebného enzymu v jedné buňce kompenzovat jeho přítomností v partnerské buňce.
- ✓ Na selekci hybridomů se využívá **vynechání některých enzymů syntetizujících nukleotidy.**

Buňky syntetizují nukleotidy dvojným způsobem:

- ✓ **hlavní cesta** (de novo)
- ✓ **vedlejší cesta** (hotové purinové báze a nukleosidy)

HGPRT= hypoxantin(guanin)-fosforibozyltransferasa; TK=thymidinkinasa

Dusíkaté zásady

Nukleosidy

Nukleotid

hypoxantin

HGPRT

Inosin-5' -fosfát

5' -fosforibozyl-
1 -pyrofosfát

guanin

Guanosin-5' -fosfát

VEDLEJŠÍ CESTA

thymin

TK

5' -fosforibozyl-
1 -pyrofosfát

Thymidin-5' -fosfát

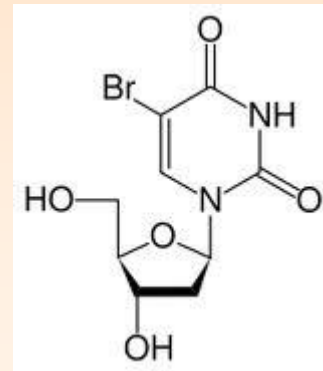
HGPRT= hypoxantin(guanin)-fosforibozyltransferasa; TK=thymidinkinasa

Zamezení syntézy nukleotidů vedlejší cestou:

- ✓ Mutanty buněk, kterým chybí HGPRT se získají: kultivace myelomových buněk s **8-azaguaninem** (analog guaninu), v buňkách s funkční HGPRT se zabudovává do DNA (čímž se zničí genetická informace) V přítomnosti 8-azaguaninu přežívají jen mutanty deficitní na HGPRT.

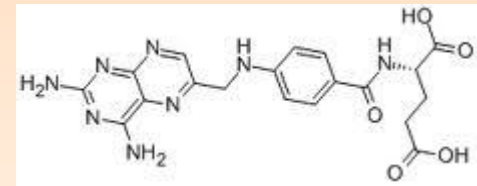

- ✓ Kultivací s analogem thymidinu **5-brómdeoxyuridinem** myelomové linie deficitní na TK.

Zamezení syntézy nukleotidů hlavní cestou:

- ✓ Při normálních kultivačních podmínkách se syntetizují nukleotidy hlavním způsobem a nepřítomnost enzymů nevadí.
- ✓ Buňka s deficitem HGPRT nebo TK kultivuje přítomnosti **aminopterinu** (inhibitor hlavního způsobu) nastane její smrt. Přežít může jen když se spojí s buňkou, která kompenzuje enzymový deficit.

HLAVNÍ CESTA

HAT-medium (kultivační medium)
(hypoxantin, thymin a aminopterin)
ke kultivaci buněk po hybridizaci,
přežijí jen hybridomy

Hynou:

- ✓ nezfúzované myelomové buňky
myelomová-buňka- myelomová buňka
(protože nemohou syntetizovat DNA)
- ✓ lymfocyty
hybridy lymfocyt-lymfocyt
(v tkáňové kultuře nedělí,
mají jen krátkou životnost)

❖ Technologie přípravy monoklonálních protilátek byla omezená jen na přípravu **myších protilátek**. Jen myelomové linie myší.

❖ Mezidruhové fúze ve většině případů nebyly úspěšné.

Mezidruhovým spojením vzniká ztráta vícerých chromozomů jednoho z partnerů, včetně chromozomů nesoucích geny pro imunoglobulinové molekuly.

❖ Dnes už existují myelomové linie pro přípravu potkaních, lidských.

(problém imunizace a získávání slezinových buněk lidských)

Imunizace dárce slezinových buněk má dva významy:

- ❖ zvyšuje se počet slezinových buněk, které produkují protilátky
- ❖ indukuje dělení a diferenciaci odpovídajících buněčných klonů do stádia, kdy po spojení s myelomovými buňkami umožňuje vznik hybridomů.

Dva způsoby imunizace

✓ Imunizace *in vivo*

zásady imunizace a imunizační schéma stejné jak při přípravě konvenčních protilátek

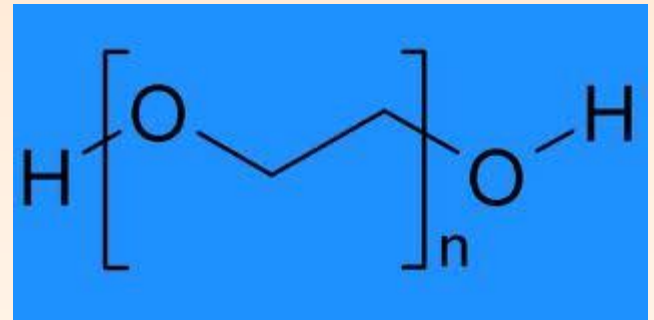
✓ Imunizace *in vitro*

kultivace slezinových buněk s antigenem
(technika má však jistá omezení)

Fúzogeny

Za normálních podmínek vzniká fúze lymfocytu s myelomovými buňkami jen vzácně. Musí se přidávat látky -fúzogeny.

- inaktivovaný virus SENDAI
Köhler a Milstein
- **polyethylenglykol (PEG)**
 $M_r = 2000-6000$

Hybridní buňky v HAT mediu se rozpipetují do jamek kultivačních destiček:

Identifikace klonů hybridních buněk

- ✓ **Identifikace stovek až tisíců kultur**
- ✓ **Kultura s určitou protilátkovou specifitou**
- ✓ **Stanovují se v mikromnožství, automatizace (ELISA).**
- ✓ **První klonování bezprostředně po fúzi.**
- ✓ **Buňky s požadovanými protilátkami-opakovaně klonovat**

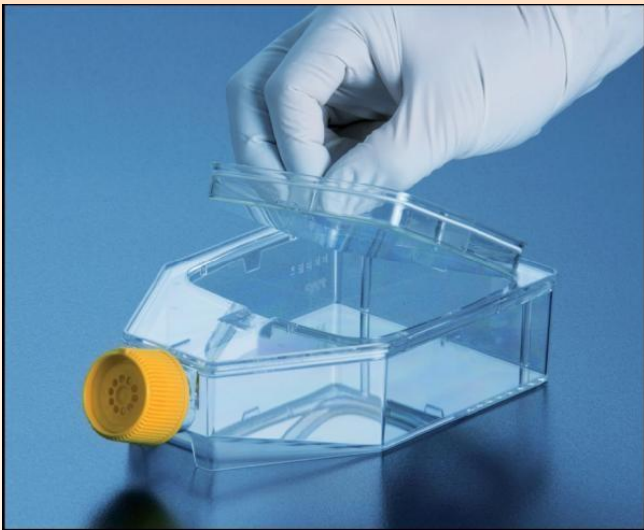
Dva způsoby klonování:

- ✓ Ředěním se buňky nařadí tak, aby jedna kultura obsahovala průměrně méně jak jednu buňku.
- ✓ V polotekutých médiích připravuje se z agaru nebo agarósy.

Rozmnožování hybridomů

za účelem produkce monoklonálních protilátek

- ✓ *in vitro* v kultivačním médiu
- ✓ *in vivo* v ascitické tekutině myši

in vitro

Kultivace v bezsérových (syntetických) médiích zjednodušuje izolaci čistých imunoglobulinů. Z 1 ml kultivačního média lze získat 10 až 200 μg monoklonálních protilátek.

in vivo

- ✓ získání většího množství monoklonálních protilátek
- ✓ ascitická (břišní zápalová) tekutina nebo sérum myši, kterým se injektovaly hybridomové buňky.
- ✓ syngenní myši
- ✓ 3 až 15 ml ascitické tekutiny (2 až 20 mg monoklonálních protilátek/ml)

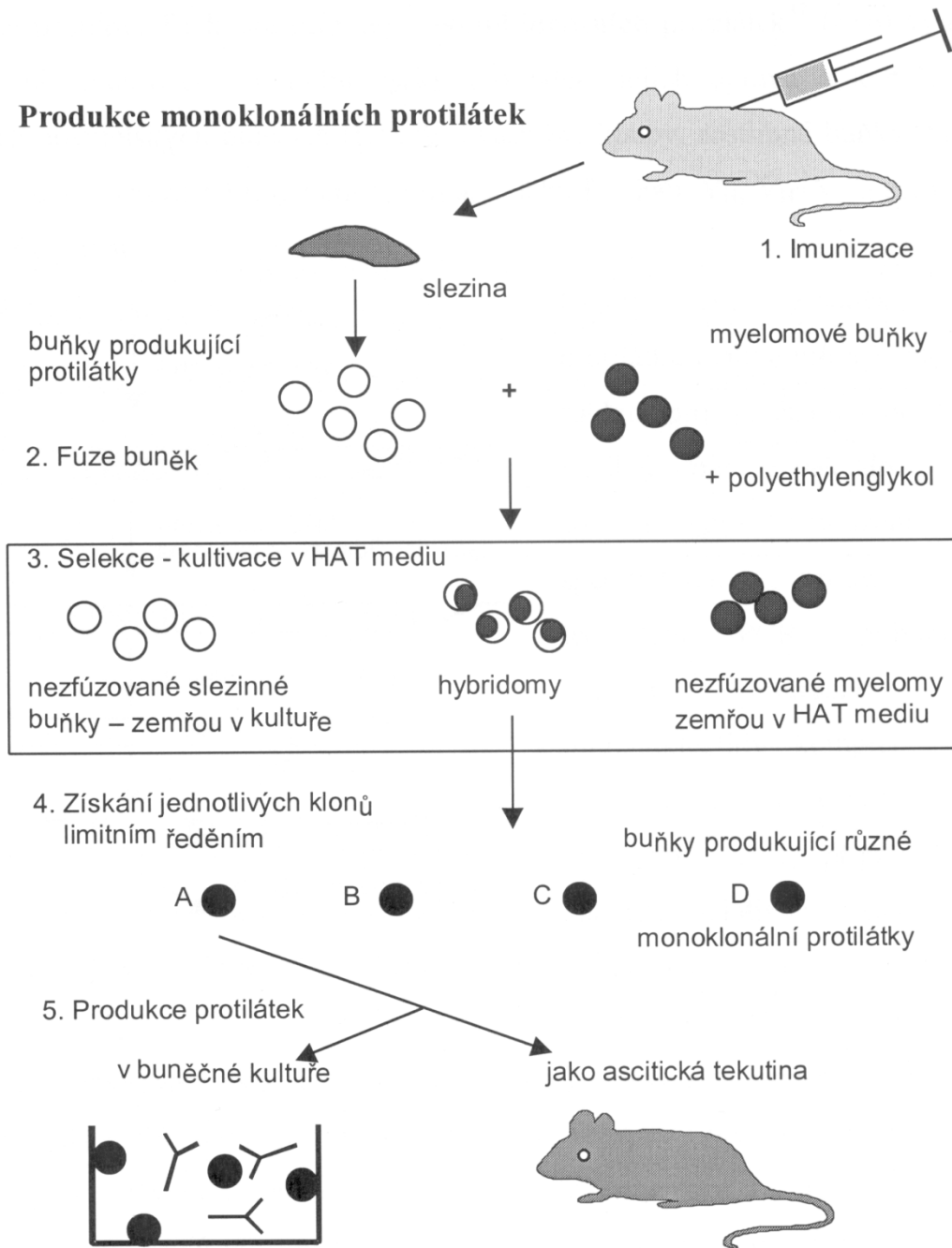
T-buňky- hybridomy = produkty imunoregulační a výkonné lymfocyty

Hybridomová technologie

- ✓ získání jiných biologických látek
  - enzymy
  - hormony
- ✓ z běžných přírodních zdrojů se izolují
  - v nedostatečném množství
  - s nedostatečnou čistotou
- ✓ buňka produkující požadovanou látku se spojí s vhodnou nádorovou buňkou

Produkce monoklonálních protilátek

Vlastnosti monoklonálních protilátek

V zásadě se neodlišují od polyklonálních

výhody

- chemická individua
  - jsou monospecifické a účinné v nižších koncentracích
  - lze je připravit v neomezeném množství
  - antigen nemusí být přečištěný
-
- ✓ neprecipitující protilátky
  - ✓ netvoří precipitující imunokomplexy

Protilátka se navazuje na jeden antigenový determinant, takže se nemůže tvořit trojrozměrná mřížková struktura.

Využití monoklonálních protilátek

- ✓ **Izolační a analytické metody**
- ✓ **Problémy v biochemii a molekulární biologii**
- ✓ **Zkoumání povrchových antigenů buněk
(diagnostika virů, bakterií a parazitů)**
- ✓ **Klinická biochemie- antigeny typické pro nádory**

Izolační a analytické metody

- **mAb na tuhém nosiči: imunoafinitní chromatografie**
- **RIA a EIA s mAb**
  - **jednotná afinitní konstanta,**
  - **zkrácení času analýzy**
  - **lepší reprodukovatelnost**
  - **žádné křížové reakce**
  - **nejsou falešné výsledky**
  - **analytická přímka v širším rozsahu koncentrace**

Řešení problémů v biochemii a molekulární biologii

- **enzym-zymogen (různé epitofy)**
- **struktura biopolymerů (rozdíly v AK, změna konformace)**

Zkoumání povrchových antigenů buněk

cytoplazmatická membrána znaky: biologický druh
jedinec
tkáň
buňka

rozlišení T a B-buněk, subpopulace buněk, antigeny nádorů
(AIDS: ↓ T-buněk, autoimunita: ↓ konc. tlumivých buněk)
diagnostika onemocnění (virové, bakteriální, parazitní)

Klinická biochemie

určení antigenů různých nádorů

lokalizace nádorů v organismu

nosiče cytotoxických léčiv

mAb: karcinoembriový antigen(CEA), α -fetoprotein,
 β_2 -mikroglobulin, feritin (běžně se vyskytují konc. =nádor
konjugace mAb s radioizotopy lokalizace nádoru

PŘÍPRAVA MONOKLONÁLNÍCH PROTILÁTEK PRAKTICKY

**Myš imunizovaná,
připravená k odběru
sleziny pro získání
B-lymfocytů**

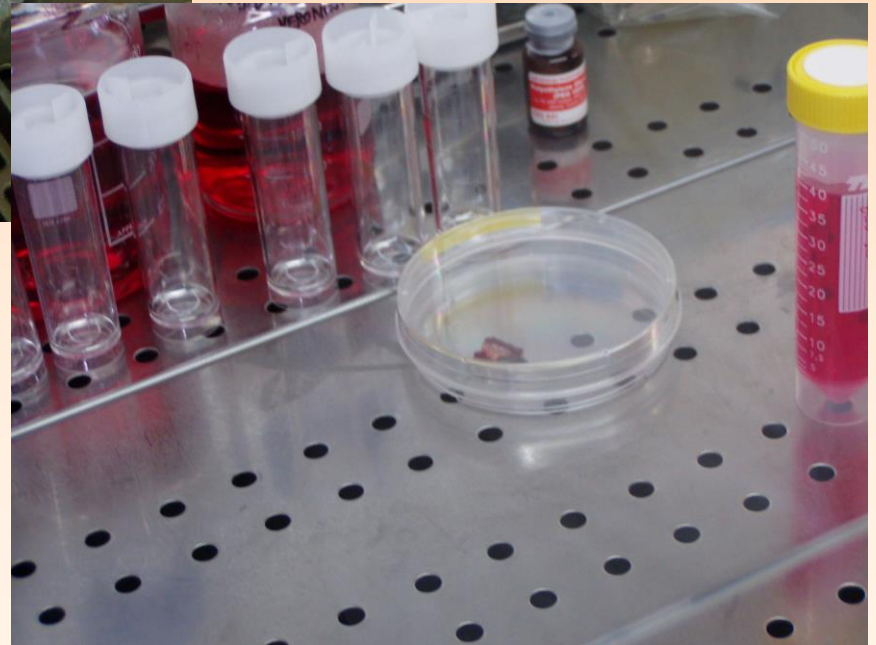
LRL PŘF UP

Separace sleziny

Získání slezinných buněk B-LYMFOCYTY

bezserové
médium

Odpipetování vyplavených B-lymfocytů ze sleziny do centrifugační zkumavky. Následuje centrifugace.

Odsátí supernatantu. Buňky jsou připraveny pro fúzi s myelomovými buňkami.

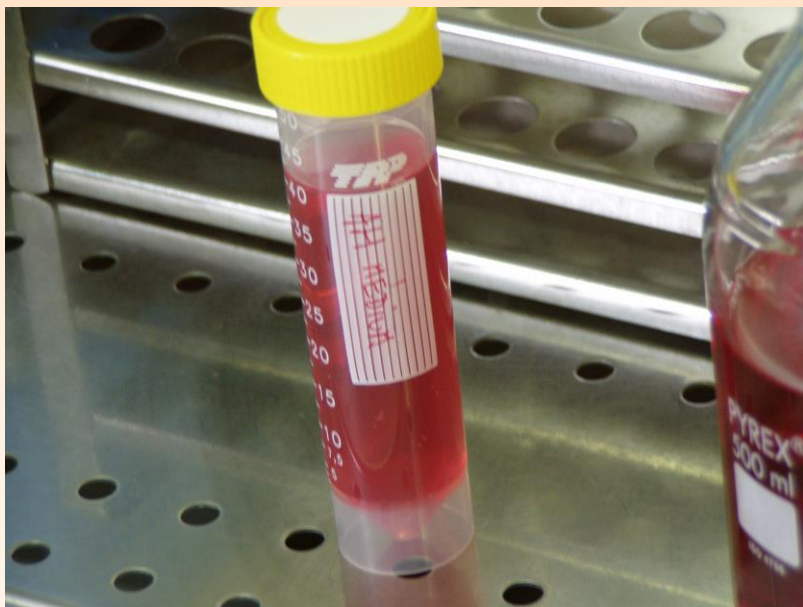
**Myelomové buňky.
Centrifugace a odsátí
supernatantu.
Spojení myelomových
buněk s B-lymfocyty**

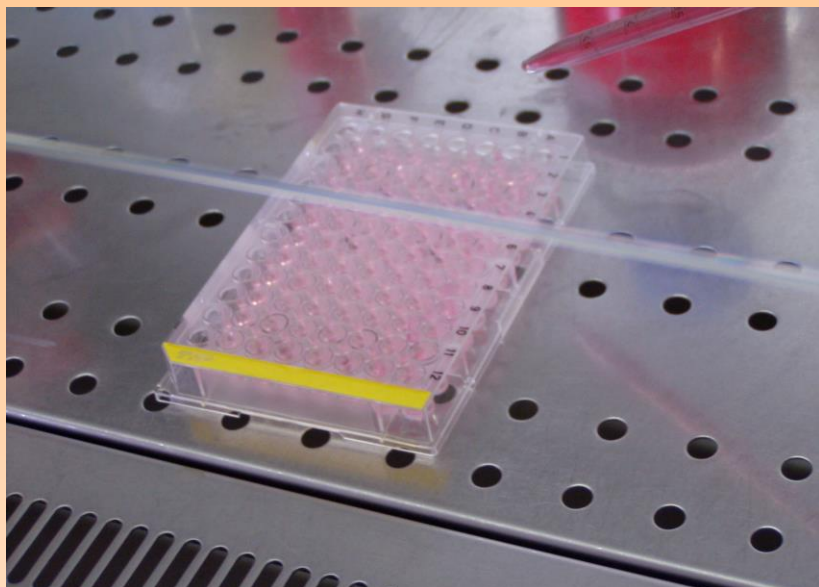
Fúze v prostředí polyethylenglykolu 1000.

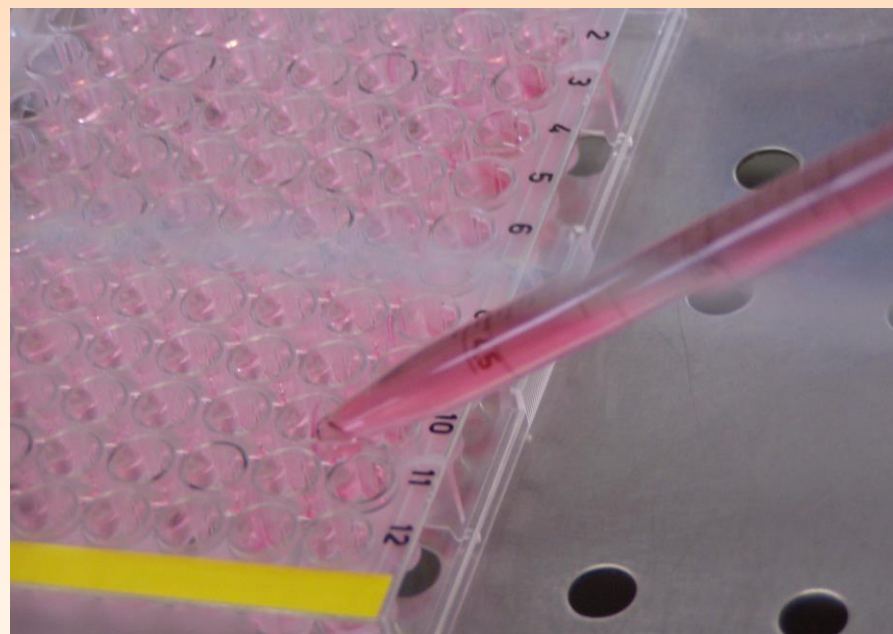
**Růst buněk v AH-médiu.
Rostou jen hybridomy B-lymfocyt-myelomová buňka.**

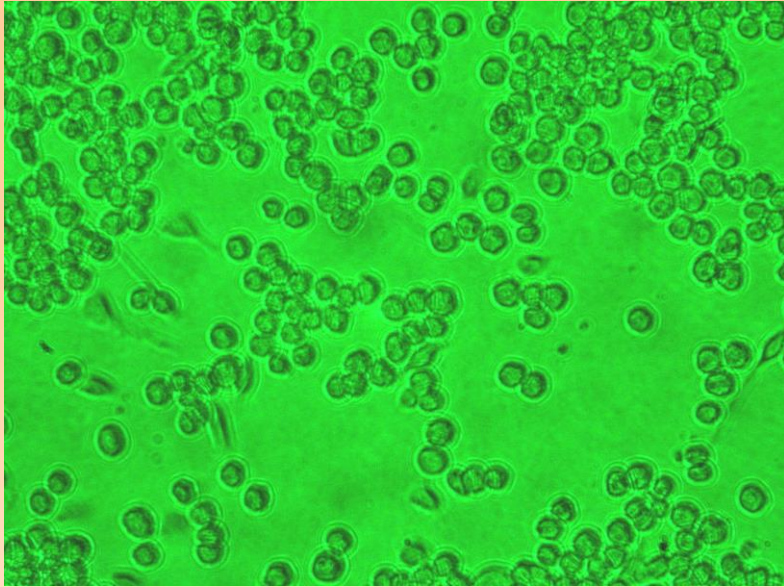

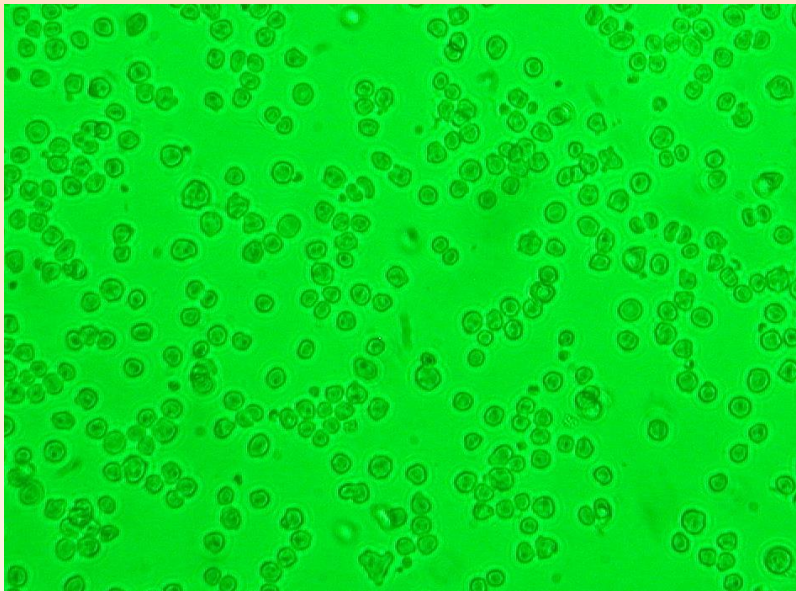

**Rozpipetování po fúzi
do 10 mikrotitračních destiček.**

Hybridomy

**SP2- buňky
myelomové buňky**